

4.11.2024

EOAK/5892/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Minna Verronen

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI VAMMAISPALVELULAIN JA SOSIAALIHUOLTOLAIN 4 §:N MUUTTAMISESTA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiestä kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta (HE 122/2024 vp).

Oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten työnjaon mukaan vammaisten henkilöiden oikeuksien valvonta on osoitettu minulle.

Esitän lausuntonani kohteliainmin seuraavan.

1 YLEISTÄ

Annoin sosiaali- ja terveysministeriölle lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta 31.5.2024 (EOAK/2180/2024). Siinä esitettyjä näkökohtia on otettu huomioon hallituksen esityksessä.

Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2025 alussa voimaan tulevan vammaispalvelulain 2 §:ää siten, että laissa tarkoitettuja erityispalveluita järjestettäisiin vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Lisäksi ehdotetaan, että säännöksessä todettaisiin nimenomaisesti, että laissa tarkoitettuja palveluita järjestettäisiin vain tilanteessa, jossa muussa, ensisijaisesti sovellettavassa lainsäädännössä tarkoitetut palvelut eivät olisi henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta riittäviä ja sopivia. Lisäksi vammaisen henkilön määritelmän kirjoitustapaa tarkennetaan muuttamatta kuitenkaan sen sisältöä.

Vammaispalvelulakiin tehtäisiin lisäksi joitakin teknisiä korjauksia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi sosiaalihuoltolain 4 §:ään uusi 3 momentti, jonka mukaan asiakkaan edun arvioinnissa ei otettaisi huomioon palvelusta määrättävää maksua. Lisäksi pykälässä todetaan, että sosiaalipalveluista perittävistä maksuista säädetään erikseen. Esityksen mukaan muutoksella edistettäisiin asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua myös asiakasmaksujen osalta.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi vammaispalvelulakiin säännös (vammaispalvelulain 2 §:n 5 momentti) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksun perimättä jättämisestä ja alentamisesta tilanteessa, jossa maksun määrääminen sosiaali- ja terveyden huollon ensisijaisen lainsäädännön mukaisesta palvelusta voisi yksittäisessä tilanteessa estää tai vaarantaa vammaisen henkilön palvelujen käyttämisen.

Muutettavaksi esitetyn vuoden 2025 alussa voimaan tulevan lain hallituksen esityksessä vammaisen henkilön määritelmään esitettiin niin sanottua ikääntymisrajausta. Tarkoitus oli, että iäkkäiden henkilöiden palvelut olisi järjestetty pääosin sosiaalihuoltolain (1301/2014) perusteella eikä vammaispalvelulain perusteella. Ikääntymisrajaus kuitenkin poistettiin perustuslakivaliokunnan antaman lausunnon vuoksi (PeVL 79/2022 vp).

Eduskunta hyväksyi lausuman (EV 7/2023), jossa se edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin vammaispalvelulain soveltamisalan, lain ensisijaisuuden ja lain yksittäisten säännösten tarkkuuden kehittämiseksi siten, että kaikki vammaiset pääsevät tosiasiallisesti heille kuuluviin palveluihin.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan, että lain luonnetta vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina ja lain suhdetta muuhun lainsäädäntöön tarkennetaan.

2 VAMMAISPALVELULAIN 2 §:N UUDET SÄÄNNÖSEHDOTUKSET

Esityksessä ehdotetaan vammaispalvelulain 2 §:n 1 ja 2 momentin muuttamista. Ehdotetun **1 momentin ensimmäinen lause** sisältää lain henkilöllisen soveltamisalan määrittelyn.

”Tätä lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.”

Esityksen perustelujen mukaan säännöksen sisältämää vammaisen henkilön määritelmää esitetään yksinkertaistettavaksi siten, että sen kirjoitustapa vastaisi pitkälti voimassa olevan vammaispalvelulain 2 §:n mukaista vammaisen henkilön määritelmää.

Totean, että säännös on avoin ja tulkinnanvarainen sen suhteen, mitä tarkoitetaan vammalla ja sairaudella. Tällä on merkitystä lain yhdenmukaisen soveltamisen kannalta.

Ehdotetun **2 §:n 1 momentin toisessa lauseessa** esitetään säädettäväksi vammaispalvelulain toissijaisuudesta suhteessa ensisijaiseen lainsäädäntöön. Sen mukaan

”Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä.”

Säännöksellä selkeytetään vammaispalvelulain ja muun palveluita koskevan lainsäädännön suhdetta ja vahvistetaan niiden välinen etusijajärjestys. Lause soveltuisi paremmin ehdotetun 2 §:n 2 momentin yhteyteen. Säännöksessä luetellaan ne yleislait, (sosiaalihoitolaki, terveydenhuoltolaki, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvakuista annettu laki, varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki tai muu ensisijaisen laki), joiden perusteella vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti. Luetteloon ehdotetaan siis lisättäväksi vanhusten palveluja koskeva laki.

Lisättäväksi ehdotetun **2 §:n 3 momentin** mukaan

”Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tämän lain mukaisia palveluja järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.”

Esityksen perustelujen mukaan 3 momentti tarkentaisi lain soveltamisalaa suhteessa henkilön sellaiseen tavanomaiseen avun ja tuen tarpeeseen, johon ei ole tarkoitus vastata vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla. Arvio vammaisen henkilön avun ja tuen tarpeen välttämättömyydestä tehtäisiin suhteessa samassa elämänvaiheessa oleviin henkilöihin. Säännös korostaisi perustelujen mukaan lisäksi erityislain luonnetta siten, että vammaisen henkilön tavanomaisiin eri elämäntilanteisiin liittyviin avun ja tuen tarpeisiin vastattaisiin tämän erityislain mukaisin palveluin vain, jos vamman tai sairauden aiheuttamaan toimintarajoitteeseen liittyvä avun ja tuen tarve poikkeaa vastaavaan elämänvaiheeseen tavanomaisesti liittyvästä tarpeesta.

Esityksen mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluita olisi järjestettävä vammaiselle henkilölle vain, jos sekä pykälän 1 että 3 momentin mukaiset edellytykset täyttyvät yhtä aikaa.

Totean, että lisättäväksi esitetyn 3 momentin yhteys 1 momenttiin on niin kiinteä, että lain soveltamisen kannalta olisi selkeämpää, että 3 momentti olisi säännöksen 1 momentin yhteydessä. Näin lain henkilöllistä soveltamisalaa määrittelevät säännökset olisivat samassa momentissa, eikä myöskään viittausta 1 momenttiin tarvittaisi.

Esityksen mukaan arvio vammaisen henkilön avun ja tuen tarpeen välttämättömyydestä tehtäisiin suhteessa samassa elämänvaiheessa oleviin henkilöihin. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon lain 1 §:ssä säädetty tarkoitus muun muassa vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumisesta sekä vammaisen henkilön itsenäisen elämän ja itsemääräämisoikeuden tukemisesta sekä yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisten, riittävien ja laadultaan hyvien palvelujen turvaamisesta. Säännös mahdollistaisi edellytysten täyttyessä erityispalvelujen myöntämisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi kaikissa elämänvaiheissa (s. 71).

Vammaispalvelulain (675/2023) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on:

- 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
- 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
- 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Totean, että lain 2 §:n 3 momentin perusteluissa esitettyä tulkintaa vaikeuttaa se, että avun ja tuen tarpeen välttämättömyyden arvioinnissa käytettävät edellytykset ilmenevät lain tarkoitusta koskevasta 1 §:n säännöksestä, mutta ehdotetussa 2 §:n 3 momentissa ei ole viitattu 1 §:ään. Yksilön oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen näyttäisi paljolta jäävän lain perusteluissa sivulla 71 esitetyn varaan. Lakia olisi selkeyttänyt se, että avun ja tuen välttämättömyyden arvioinnissa käytetyt edellytykset ja tämän arvioinnin suhde muihin samassa elämänvaiheessa oleviin henkilöihin olisi säädetty yksiselitteisemmin.

Totean, että perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 44/2024 vp) arvioinut ehdotetun lain täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta saman suuntaisesti.

3 PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO

Perustuslakivaliokunta piti hallituksen esityksen perustuslainmukaisuutta koskevassa arviossaan elämänvaiheisiin kiinnittyviä arviointiperusteita hyväksyttävänä. Hallituksen esityksessä elämänvaiheista esitetyt perustelut huomioidenkin 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännös oli perustusvaliokunnan mielestä kuitenkin huomattavan avoin ja tulkinnanvarainen.

Elämänvaiheen käsitettä oli perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan käsitelty hallituksen esityksen perusteluissa (s. 54-58), ja sen mukaan elämänvaiheilla tarkoitetaan lapsuutta ja nuoruutta, aikuisuutta sekä vanhuutta. Esityksen perustelujen mukaan henkilön eri elämänvaiheet vaikuttaisivat siihen, milloin avun ja tuen tarpeen arvioitaisiin olevan tavanomaista elämänvaiheeseen liittyvää tarvetta ja milloin se poikkeaisi siitä eli tarve johtuisi vamman ja sairauden aiheuttamasta toimintakyvyn rajoitteesta.

Perustuslakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttiin sisältyvää epätasällisyyttä ja tarkkarajaisuuden puutetta ei voida vammaispalvelulain perusoikeusliitännäisiä oikeuksia säänneltäessä pitää perustuslain 80 §:n kannalta asianmukaisena. Sääntelyn arvioinnissa voidaan tältä osin kiinnittää huomiota samoihin seikkoihin kuin vuoden 2025 alussa voimaan tulevaa vammaispalvelulakia arvioitaessa (PeVL 79/2022 vp, kappaleet 8-10). Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttia tulee vielä täsmentää. Tämä on edellytyksenä ehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Tällainen täsmentäminen voidaan tehdä esimerkiksi säätämällä laissa nyt vain esityksen perusteluissa kuvatuista elämänvaiheesta tavanomaisen tarpeen arvioinnin kannalta merkityksellisistä seikoista ja viittauksin esimerkiksi vammaispalvelulain 1 §:ssä mainittuihin seikkoihin.

4 ELÄMÄNVAIHEESSA TAVANOMAINEN TARVE

Esityksen mukaan vammaispalvelulain soveltamisalan mukaisesti arvioitaisiin, poikkeako henkilön palvelutarve siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve (s. 71).

Totesin hallituksen esityksen luonnokseen antamassani lausunnossa, että säätämisyjärjestysperusteluissa tulisi vielä tarkemmin kuvata, miten henkilön elämänvaiheeseen liittyvä tarkastelu on ymmärrettävä, jotta olisi mahdollista varmistua siitä, ettei säännöksen soveltaminen synnyttäisi tosiasiallisesti ikään perustuvaa, erityisesti ikääntyneisiin henkilöihin kohdistuvaa syrjintää.

Totesin aiemmassa lausunnossani myös, että lain soveltamisalan tarkennuksella voidaan tukea yhdenvertaista palvelujen saantia tarvittaessa positiivisen erityiskohtelun kautta, siten että erityislain mukaiset palvelut kohdentuvat niille asiakkaille, joiden yhdenvertaisuus ei toteudu ensisijaisesti sovellettavan lainsäädännön kautta.

Olen aiemmassa lausunnossani hallituksen esityksen luonnoksesta todennut, että ehdotus ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen, mikäli jokaiselle turvataan riittävät sosiaalipalvelut perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan. Tärkeää on, ettei synny väliinpuotoamisia.

Nyt tarkasteltavana olevan säännösehdotuksen tarkoituksena on, että vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.

Säännöksen perusteella vammaisen henkilön elämänvaihe vaikuttaisi siihen, milloin avun ja tuen tarve arvioitaisiin olevan tavanomaista elämänvaiheeseen liittyvää tarvetta. Säännös edellyttää, että vammaisen henkilön välttämättömän avun ja tuen tarvetta verrataan samassa elämänvaiheessa olevaan toiseen henkilöön. Esityksen perusteluissa on kuvattu esimerkkejä eri elämänvaiheista jakamalla vaiheet lapsiin ja nuoriin, aikuisiin ja iäkkäisiin henkilöihin.

Ehdotettu vertailu on lain soveltamisen kannalta keskeinen, koska sen perusteella määräytyy yhtäältä vammaisen henkilön oikeus erityislain mukaiseen apuun ja tukeen ja toisaalta se rajaa muut henkilöt erityislain soveltamisalan ulkopuolelle. Yksilön oikeuksien ja yhdenvertaisuuden kannalta on välttämätöntä, että säännöksessä säännellään niistä seikoista, joiden perusteella arvioidaan, mitä kulloiseenkin tarkasteltavana olevaan tavanomaiseen elämänvaiheeseen kuuluu. Esityksen perusteella jää epäselväksi, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve ja milloin tarpeen voidaan katsoa poikkeavan tavanomaisesta.

Säännös voisi olla esimerkiksi seuraavan sisältöinen.

”Vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Elämänvaiheilla tarkoitetaan lapsuutta ja nuoruutta, aikuisuutta sekä vanhuutta. Vammaisen henkilön elämänvaiheita koskevassa yksilöllisessä arvioinnissa tulee ottaa huomioon lain 1 §:ssä säädetty tarkoitus vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumisesta sekä vammaisen henkilön itsenäisen elämän ja itsemääräämisoikeuden tukemisesta sekä yksilöllisen tarpeen ja edun mukaisten, riittävien ja laadultaan hyvien palvelujen turvaamisesta.”

Vaihtoehtoisesti lain 2 §:n 3 momenttiin voisi lisätä seuraavan.

Elämänvaiheilla tarkoitetaan tässä laissa lapsuutta ja nuoruutta, aikuisuutta sekä vanhuutta. Jos henkilön palveluntarve on hänen elämänvaiheessaan tavanomainen, palvelujen tarve arvioidaan 2 momentissa tarkoitetun ensisijaisen lainsäädännön perusteella. Siltä osin kuin pitkäaikaisesta vammasta tai sairaudesta johtuvan toimintarajoitteen aiheuttama avun ja tuen tarve poikkeaa yleensä vanhuuteen liittyvästä avun ja tuen tarpeesta palvelujen tarve arvioidaan tämän lain perusteella. Vanhuuteen liittyviä tavanomaisia palveluntarpeita eivät ole tarpeet, jotka 1) vammaisella henkilöllä on ollut jo aiemmissa elämänvaiheissa; 2) liittyvät esimerkiksi vammautumiseen tapaturmaisesti korkeassa iässä; tai 3) liittyvät muuhun tässä laissa tarkoitettuun vammautumiseen korkeassa iässä, johon ensisijaisessa lainsäädännössä ei ole määritelty/nimetty riittäviä tai soveltuvia palveluja.

5 MAKSUJA KOSKEVAT EHDOTUKSET

Kiinnitän lopuksi vielä valiokunnan huomiota maksuja koskevaan ehdotukseen. Esityksessä ehdotetaan, että

”Ensisijaisen lainsäädännön mukaan järjestettävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista voidaan periä maksu siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) säädetään.”

”Sen lisäksi, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:ssä säädetään maksun perimättä jättämisestä tai määrätyn maksun alentamisesta, **2 momentissa tarkoitetun lain perusteella** järjestetyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista määrättävä maksu on jätettävä määräämättä tai perimättä tai sitä on alennettava, jos maksu estää vammaisen henkilön palveluiden yksilöllisen järjestämisen tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen.”

En pidä ehdotusta lainsäädännön selkeyden kannalta onnistuneena. Ensinnäkin saman pykälän eri momenteissa käytetään erilaista viittausta, vaikka viittauksissa ymmärtääkseni tarkoitetaan samaa lainsäädäntöä. Toiseksi ehdotus tarkoittaa sitä, että asiakasmaksulainsäädäntöä sovellettaessa tulee aina myös arvioida, tulisiko vammaispalvelulaki sovellettavaksi ja siten tuleeko sen erityinen säännös maksun määräämättä tai perimättä jättämisestä tai maksun alentamisesta sovellettavaksi. En pidä myöskään perusteltuna ehdotettujen maksuja koskevien 2 §:n 4 ja 5 momenttien sijoittamista lain soveltamisalaa ja suhdetta muuhun lainsäädäntöön koskevaan pykälään eikä maksuja koskevan säännöksen yhteyteen.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi sosiaalihoitolain (1301/2014) 4 §:ään uusi 3 momentti, jonka mukaan

”Asiakkaan edun arvioinnissa ei oteta huomioon palvelusta määrättävää maksua.”

Laillisuusvalvontakäytännössäni olen havainnut, että asiakasmaksujen alentamista tai poistamista koskevan lainsäädännön soveltamisessa on paljon puutteita. Asiakkaan edun ja oikeuksien toteutumiseksi olisi perusteltua, että säännöstä täsmennettäisiin siten, että siitä käy selkeästi ilmi, että tarkoituksena on, ettei palvelujen maksullisuus vaikuta arvioitaessa asiakkaan oikeutta palveluihin. Sen sijaan asiakkaan etu tulee ottaa huomioon arvioitaessa, onko maksu jätettävä määräämättä, perimättä tai onko sitä alennettava.

Lausunnon liitteenä on vertailutaulukko ensisijaisen (SHL) ja toissijaisen (VPL) lainsäädännön perusteella järjestettävistä palveluista avun ja tuen tarpeisiin (HE 122/2024 vp. jaottelu) sekä niistä perittävät asiakasmaksut.

LIITE

VERTAILUTAULUKKO 1.11.2024

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>Hyvinvointialueen on järjestettävä vammaiselle henkilölle lain 6 §:ssä tarkoitettuja palveluita silloin, kun vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen sitä välttämättä edellyttää (VPL:n 6 §:n 2 mom.)</p> <p>Hyvinvointialue voi määrärahojen puitteissa järjestää osana vammaisen henkilön omaa valmennusta vammaisen henkilön läheisille valmennusta vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, järjestää vammaiselle henkilölle tässä laissa tarkoitettua taloudellista tukea ja järjestää muita lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavia palveluita ja tukitoimia (VPL:n 6 §:n 3 mom.).</p>	<p>Lain 11 §:n mukaiset tuen tarpeisiin järjestettävät sosiaalipalvelut</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen; 2) asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen; 3) taloudellisen tuen tarpeeseen; 4) sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi; 5) lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta, hyväksikäytöstä ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen; (29.12.2022/1296) 6) äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen; 7) lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi; 8) päihteiden ongelmakäytöstä, muusta riippuvuuskäyttäytymisestä, mielenterveysongelmasta tai muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen; (29.12.2022/1280) 9) muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen; 10) tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 6 §:n mukaiset avun ja tuen tarpeisiin vastaavat palvelut ja tukitoimet (erityispalvelut)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valmennusta; 2) henkilökohtaista apua; 3) erityistä osallisuuden tukea; 4) tuettua päätöksentekoa; 5) vaativaa moniammatillista tukea; 6) asumisen tukea; 7) lapsen asumisen tukea; 8) tukea esteettömään asumiseen; 9) lyhytaikaista huolenpitoa; 10) päivätoimintaa; 11) kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaa; 12) liikkumisen tukea; ja 13) taloudellista tukea hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle. 14) Muut palvelut ja tukitoimet 	<p>SHL 14 §:n mukaiset tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sosiaalityötä; 2) sosiaaliohjausta; 3) sosiaalista kuntoutusta; 3 a) palvelua taloudellisen toimintakyvyn edistämiseksi; 4) perhetyötä; 5) lapsiperheen kotipalvelua; 6) tukipalveluja; 7) kotihoitoa; 8) tilapäistä asumista; 8 a) perheryhmäkotitoimintaa; 9) tuettua asumista; 10) yhteisöllistä asumista; 11) ympärivuorokautista palveluasumista; 12) laitospalveluja; 13) liikkumista tukevia palveluja; 14) päihde- ja riippuvuustyötä; 15) päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja; 16) päiväkeskuspalvelua päihdetyön erityisenä palveluna; 17) mielenterveystyötä; 18) mielenterveystyön palveluja; 19) kasvatus- ja perheneuvontaa; 20) lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa; 21) omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata; 22) opiskeluhuollon kuraattoripalveluja. <p>Hyvinvointialue voi lisäksi järjestää muita 11 §:n mukaisiin tarpeisiin vastaavia sosiaalipalveluja.</p> <p>Lisäksi ”palveluina” sosiaalipäivystys ja psykososiaalinen tuki äkillisissä järkyttävissä tilanteissa.</p>

Ensisijaisen (SHL) ja toissijaisen lainsäädännön (VPL) perusteella järjestettävät palvelut avun ja tuen tarpeisiin (HE 122/2024 vp jaottelu) sekä niistä perittävät asiakasmaksut (erityisesti ikääntyneiden näkökulmasta)

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>9 § Henkilökohtainen apu</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua, jos hän tarvitsee toisen henkilön apua:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) päivittäisissä toimissa; 2) työssä tai opiskelussa; tai 3) vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa. <p>Henkilökohtaisen avun tarkoituksena on, että vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus toteutuu yhdenvertaisesti muiden kanssa niissäkin tilanteissa, joissa hän tarvitsee toisen henkilön apua. Henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytyksenä on, että vammaisen henkilö kykenee itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä.</p> <p>Kun arvioidaan ensisijaisen ja toissijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen riittävyttä ja sopivuutta ikääntymisestä johtuvasta syystä palvelutarpeessa olevien henkilöiden osalta, on otettava huomioon se, että henkilökohtaisella avustajalla ei ole koulutusvaatimuksia. (HE s. 26)</p> <p>Henkilökohtaiseen apuun sisältyvä apu ja tuki on maksutonta. henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaispalvelulain nojalla (asiakasmaksulaki 4 §).</p>	<p>19 § Tukipalvelut</p> <p>Tukipalveluilla tarkoitetaan palveluita, joilla luodaan ja ylläpidetään henkilön kodissa sellaisia olosuhteita, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti, sekä palveluita, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä.</p> <p>Tukipalveluina järjestetään henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ateriapalvelua; 2) vaatehuoltopalvelua; 3) siivouspalvelua; 4) asiointipalvelua; 5) osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua. <p>Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen, kotiin annettavia palveluita ja asumispalveluita koskeneen sosiaalihuoltolain muutoksen (790/2022, perustelut HE 231/2021 vp) myötä tukipalveluita koskevaan osuuteen lisättiin sosiaalisen kanssakäymisen yhteyteen maininta myös osallisuuden edistämisestä tai tukemisesta. Osallisuuden edistäminen sisältyy myös sosiaalipalvelujen määritelmään (sosiaalihuoltolain 3 §:n 1 kohta). (HE s. 24)</p> <p>Hyvinvointialue saa periä asiakkaalta kohtuullisen maksun asiakassuunnitelmaan sisältyvistä sosiaalihuoltolain 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuista tukipalveluista ja 21 b §:n 1 momentissa tarkoitettusta sosiaalista kanssakäymistä edistävästä toiminnasta (asiakasmaksulaki 10 h §).</p> <p>(Jatkuu seuraavalla sivulla.)</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
(Oikeaa saraketta vastaava teksti kokonaisuudessaan edellisellä sivulla.)	<p>(Jatkuu edelliseltä sivulta.)</p> <p>SHL 19 a § Kotihoito</p> <p>Kotihoidolla tarkoitetaan palvelua, jolla huolehditaan, että henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään.</p> <p>Kotihoitoon kuuluu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukainen: 1) hoito ja huolenpito; 2) toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta; 3) muu kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu henkilön suoriutumista tukeva toiminta; 4) terveydenhuoltolain 25 §:ssä tarkoitettu kotisairaanhoido (HE s. 25).</p> <p>Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sosiaalihuoltolain 46 b §:n (790/2022, perustelut HE 231/2021 vp) mukaan kotikäyntiä toteuttavan tai siihen osallistuvan työntekijän osaamisen tulee vastata kotikäyntiin sisältyvien tehtävien edellyttämää osaamista. Tällä mahdollistettiin esimerkiksi hoiva-avustajien joustavampi käyttö heidän osaamistaan vastaavissa tehtävissä, kuten peseytymisessä, pukeutumisessa ja ruokailussa avustamisessa. Myös ulkoilu asiakkaan kanssa hänen toimintakykynsä ylläpitämiseksi voisi hyvin soveltua hoiva-avustajan tehtäväksi. Jos kotikäynnillä tarvitaan samanaikaisesti kahta työntekijää, heistä toinen voisi joissakin tapauksissa olla myös hoiva-avustaja. Hoiva-avustajan koulutusta, osaamisvaatimuksia ja tehtäväkuvaa koskeva suositus päivitettiin toukokuussa 2024 (HE s. 26).</p> <p>Hyvinvointialue saa periä jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta kuukausimaksun, joka määräytyy palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Maksuun ei sisälly asumiskustannuksia. Maksu saa olla enintään 5 momentin mukaisen maksuprosentin osoittama määrä 3 momentissa säädetyn tulorajan ylittävistä kuukausituloista (asiakasmaksulaki 10 e §).</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 22 § Esteettömän asumisen tuki</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullinen tuki esteettömään asumiseen, jos hän tarvitsee sitä voidakseen asua vakituissa asunnoissaan.</p> <p>Hyvinvointialue on järjestettävä esteettömän asumisen tukea:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) asunnon muutostöihin; 2) esteiden poistamiseen asunnon välittömästä lähiympäristöstä; 3) esteettömän asumisen mahdollistaviin välineisiin ja muihin teknisiin ratkaisuihin; 4) esteettömän asumisen suunnitteluun. <p>Hyvinvointialue voi myös antaa välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käyttöön</p> <p>(1–2 mom.).</p> <p>Esteettömään asumisen tukeen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta (asiakasmaksulaki 4 §).</p>	<p>SHL 14 § 2 momentti (muut palvelut)</p> <p>Mahdollistaa esimerkiksi turva- ja auttamispalvelujen ja asunnon muutostöiden myöntämisen (niitä annetaan myös osana kotihoitoa). (HE s. 24)</p> <p>Esteettömän asumisen tuen eli asunnon muutostöiden myöntäminen omaan kotiin on siis mahdollista sosiaalihoitolain muuna palveluna.</p> <p>Hyvinvointialue saa periä asiakkaalta kohtuullisen maksun asiakassuunnitelmaan sisältyvistä sosiaalihoitolain 14.2 §:n perusteella järjestetyistä asumista tukevista palveluista (asiakasmaksulaki 10 h §).</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 12 § Erityinen osallisuuden tuki</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea, jos hän tarvitsee yksilöllisesti toteutettua toisen henkilön tukea voidakseen päästä vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa tai osallistuakseen vapaa-ajan toimintaan sekä ollakseen osallisena vuorovaikutuksen tai vapaa-ajan tilanteissa (1 mom.).</p> <p>Erityiseen osallisuuden tukeen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta (asiakasmaksulaki 4 §).</p>	<p>SHL 21 c § Ympäri vuorokautinen palveluasuminen</p> <p>Sosiaalihuoltolain mukaan ympärivuorokautiseen palveluasumiseen tulee sisältyä kaikki asiakkaan tarvitsemat palvelut hoidosta ja huolenpidosta osallisuuden tukeen. On yleensä henkilön edun mukaista, että osallisuuden tukea antaa oman yksikön henkilökunta, jolla on asiantuntemusta erityisesti iäkkäiden henkilöiden palvelujen toteuttamiseen (HE s. 27).</p> <p>Hyvinvointialue saa periä pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon asiakkaalta kuukausimaksun. Maksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on tehty 10 c ja 10 d §:ssä säädetty vähennykset (asiakasmaksulaki 7 c §).</p> <p>SHL 19 a § Kotihoito</p> <p>On mahdollista, että myös kotihoidossa on joitain asiakkaita, jotka voisivat hyötyä osallisuuden tuesta. Heidänkin osaltaan olisi parasta, että osallisuuden tuki tulee tutulta hoitajalta, joten osallisuuden tuen olisi tarkoituksenmukaista sisältyä heidän saamaansa kotihoidon palveluun.</p> <p>Tätä tukee myös edellä kuvattu, vuoden 2023 alussa voimaan tullut sosiaalihuoltolain muutoksen yhteydessä sosiaalihuoltolakiin lisätty uusi 46 b §, jonka mukaan tavoitteena on, että kotihoidon sisältö ja riittävyys vastaavat asiakkaan tarpeita (790/2022, perustelut HE 231/2021 vp); (HE s. 27).</p> <p>Kts. kotihoidon maksuista edellä.</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 14 § Tuettu päätöksenteko</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erillisenä palveluna toteutettavaa tuettua päätöksentekoa, jos hän tarvitsee tukea voidakseen tehdä omaa elämäänsä koskevia merkittäviä, muita kuin jokapäiväiseen elämään kuuluvia, päätöksiä. Vammaisen henkilön oma näkemys tulee ottaa huomioon päätöksen merkittävyyttä arvioitaessa. Muissa kuin merkittävissä päätöksentekotilanteissa vammaisen henkilön päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana tämän lain perusteella järjestettäviä palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen (1 mom.).</p> <p>Tuetun päätöksenteon tarkoitus on tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä (2 mom.).</p> <p>Tuettuun päätöksentekoon sisältyvä apu ja tuki on maksutonta (asiakasmaksulaki 4 §).</p>	<p>Sosiaalihuoltolaissa ei ole vastaavanlaista palvelua.</p> <p>Hallituksen esityksen mukaan tuettua päätöksentekoa erillisenä palveluna ikääntymisestä johtuvasta syystä tarvitsevat ovat todennäköisimmin keskivaikeasti muistisairaita, koska pitkälle edennyttä muistisairautta sairastavat eivät pysty hyödyntämään tätä palvelua. Erillisenä palveluna tuettua päätöksentekoa (VPL:n mukaista) tarvitsevat heistä kuitenkin vain ne, joilla ei ole syystä tai toisesta läheistä tai omaista apuna. Jäljellä olevista ainakin osa ryhmämuotoisissa asumispalveluissa ja kotihoidossa olevista voi myös saada tukea omahoitajaltaan.</p> <p>Tuettua päätöksentekoa on ajateltu tarvittavan esimerkiksi suurissa terveydentilan muutoksissa tai kotoa pois muutettaessa.</p> <p>...</p> <p>Lisäksi tietoisuus hoitotahdon ja edunvalvontavaltuutuksen tekemisestä on lisääntynyt. Niiden myötä henkilön toiveet tiedetään niissäkin tilanteissa, kun hän ei enää itse pysty sitä ilmaisemaan (HE s. 28).</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 7 § Valmennus</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta, jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka toimiakseen elämässään tapahtuvassa muutostilanteessa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen. Edellytyksenä on lisäksi, että vastaavaa valmennusta ei ole mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena.</p> <p>Valmennuksen tarkoitus on vahvistaa vammaisen henkilön itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja ja parantaa vammaisen henkilön toimintakykyä elämän muutostilanteissa. Itsenäisessä elämässä tarvittavilla taidoilla tarkoitetaan taitoja, joita henkilö tarvitsee kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, teknisten laitteiden ja digisovellusten käytössä, ympäristön hahmottamisessa ja liikkumisessa erilaisissa toimintaympäristöissä, ajan hahmottamisessa, kodinhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, asioinnissa, rahankäytössä tai muissa vastaavissa toiminnoissa (1–2 mom.).</p> <p>Valmennukseen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta (asiakasmaksulaki 4 §).</p> <p>Hyvinvointialue voi periä vammaispalvelulain 7 §:ssä tarkoitettuun valmennukseen liittyvästä ylläpidosta kohtuullisen maksun (asiakasmaksulaki 7 e §).</p>	<p>Sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalinen kuntoutus (17 §) ja terveydenhuoltolain mukainen lääkinnällinen kuntoutus (29 §) ovat ensisijaisia vammaispalvelulain mukaiseen valmennukseen nähden. Iäkkäillä henkilöillä on ollut itsenäisessä elämässä tarvittavat taidot, joten kuntoutus vastaa yleensä paremmin heidän tarpeisiinsa. Lisäksi asiakkaan toimintakykyä tulee tukea sosiaalihuoltolainkin mukaisissa palveluissa (HE s. 29).</p> <p>Sosiaalinen kuntoutus on maksuton sosiaalipalvelu (asiakasmaksulaki 4 §).</p> <p>Terveydenhuoltolain mukainen lääkinnällinen kuntoutus (perusterveydenhuollon palvelut) on maksuton terveyspalvelu. Maksuttomia ovat lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluva neuvonta, kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvittävä tutkimus sekä sopeutumisvalmennus ja kuntoutusohjaus sekä lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet sekä niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto. Maksuja saa kuitenkin periä mm. laitoshoidosta ja laitoshoitona annetusta kuntoutuksesta sekä niihin liittyvästä osittaisesta ylläpidosta sekä terveydenhuollon ammattihenkilön antamasta fysioterapiasta, neuropsykologisesta kuntoutuksesta, ravitsemusterapiasta, jalkojenhoidosta, puheterapiasta, toimintaterapiasta ja muusta niihin rinnastettavasta toimintakykyä parantavasta ja ylläpitävästä hoidosta (asiakasmaksulaki 5 §).</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 18 § Asumisen tuki</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea, jos hän tarvitsee apua tai tukea voidakseen hoitaa päivittäiset toimensa.</p> <p>Asumisen tuen tarkoitus on, että vammainen henkilö voi asua mahdollisimman itsenäisesti silloinkin, kun hän tarvitsee apua tai tukea asumisessa. Asumisen tuki sisältää tarvittavan avun ja tuen päivittäisissä toimissa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa sekä niissä itsehoitoa vastaavissa toimenpiteissä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon ja pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon.</p> <p>Asumisen tukeen on liitettävä tarvittaessa terveydenhuoltolain perusteella kotiin järjestettäviä terveydenhuollon palveluita taikka sosiaalihuoltolain tai muiden lakien perusteella järjestettäviä palveluita siten, että ne muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden.</p> <p>Asumisen tuki voidaan järjestää yksittäiseen asuntoon tai ryhmämuotoisesti toteutettuun asumiseen. Asumisen tukea on järjestettävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukainen määrä ensisijaisesti vammaisen henkilön toivomalla toteuttamistavalla. Asumisen tuki on toteutettava siten, että vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus, osallisuus ja yksityisyys toteutuvat.</p> <p>Tarvittavan asumisen tuen sisällöstä, määrästä ja toteutustavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen tuen tarve ja toivomukset sekä asumisen tuen merkitys vammaisen henkilön itsenäiselle elämälle. Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteuttamistapa on kirjattava päätökseen.</p> <p>(Jatkuu seuraavalla sivulla.)</p>	<p>SHL 21 a § Tuettu asuminen</p> <p>SHL 21 b § Yhteisöllinen asuminen</p> <p>SHL 21 c § Ympäri vuorokautinen palveluasuminen</p> <p>Erityisesti asumisen tuen osalta asiakkaalle sopivin palvelu löytyy nimenomaan sosiaalihuoltolain mukaisista, iäkkäille tarkoitetuista asumispalveluista, koska niissä on erityisesti iäkkäille tyypillisten palvelutarpeiden osalta vaadittavaa osaamista. (HE s. 30)</p> <p>Hyvinvointialue saa periä pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon asiakkaalta kuukausimaksun. Maksu saa olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista on tehty 10 c ja 10 d §:ssä säädetty vähennykset (asiakasmaksulaki 7 c §).</p> <p>Hyvinvointialue saa periä jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta kuukausimaksun, joka määräytyy palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Maksuun ei sisälly asumiskustannuksia. Maksu saa olla enintään 5 momentin mukaisen maksuprosentin osoittama määrä 3 momentissa säädetyn tuloajan ylittävistä kuukausituloista (asiakasmaksulaki 10 e §).</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>(Jatkuu edelliseltä sivulta.)</p> <p>Asumisen tukeen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta. Asumisen tuesta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaispalvelulain nojalla (asiakasmaksulaki 4 §).</p> <p>Hyvinvointialue voi periä vammaispalvelulain 18 §:ssä tarkoitettuun asumisen tukeen liittyvästä ylläpidosta kohtuullisen maksun (asiakasmaksulaki 7 e §).</p> <p>Vammaispalvelun käsikirja: https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki/asiakasmaksut/asumisen-tuen-asiakasmaksut#yllapitomaksu</p> <p>Vaikka asumisen tukeen kuuluva apu ja tuki on asiakkaalle maksutonta, asumisen tukeen voi kuitenkin liittyä ylläpitoa. Tavanomaisia vammaisuudesta riippumatta aiheutuvia kustannuksia ovat kustannukset, joita henkilölle elämisestä ja asumisesta tavallisesti aiheutuu. Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi, ateriat, henkilön käyttämät hygieniatarvikkeet, taloustarvikkeet ja -aineet, siivoustarvikkeet, internet sekä lehdet.</p> <p>Asumisen tukeen ei enää kuulu asunto – ainoastaan palvelut. Vammainen henkilö maksaa yleiset asumisen kustannukset, kuten vuokran, sähkön ja veden. Vammaisen henkilön tarvitsemista hoitotarvikkeista ei voida periä maksua, eikä myöskään sellaisista tarvikkeista tai aineista, joita tarvitaan asiakkaan avustamisessa hänen toimintarajoitteensa vuoksi.</p>	<p>(Vasenta saraketta vastaava teksti kokonaisuudessaan edellisellä sivulla.)</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>VPL 28 § Liikkumisen tuki</p> <p>Vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.</p> <p>Liikkumisen tukea on järjestettävä työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja muun tavanomaisen elämän matkoihin. Liikkumisen tukea on lisäksi järjestettävä tarvittaessa valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin.</p> <p>Liikkumisen tuen toteuttamistapaa, määrää ja alueellista laajuutta arvioitaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu liikkumisen tuen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut ja toimintaympäristön esteettömyys. Liikkumisen tuen toteuttamistapa, määrä ja alueellinen laajuus on kirjattava päätökseen.</p> <p>29 § Liikkumisen tuen toteuttamistavat</p> <p>Vammaisen henkilön liikkumisen tuki voidaan toteuttaa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kuljetuspalveluna; 2) henkilökohtaisen avun avulla; 3) saattajan avulla; 4) antamalla taloudellisena tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo; 5) myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea; 6) muulla soveltuvalla tavalla. <p>(Jatkuu seuraavalla sivulla.)</p>	<p>SHL 23 § Liikkumista tukevat palvelut</p> <p>Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen (1 mom.).</p> <p>Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi (2 mom.).</p> <p>SHL:n mukaista liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla; 2) saattajapalveluna; 3) ryhmäkuljetuksina; 4) korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; 5) muulla soveltuvalla tavalla (3 mom.). <p>(Jatkuu seuraavalla sivulla.)</p>

(UUSI) VAMMAISPALVELULAKI 675/2023	SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
<p>(Jatkuu edelliseltä sivulta.)</p> <p>Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa yhdellä tai useammalla eri toteuttamistavalla (1 mom.).</p> <p>30 § Liikkumisen tuen määrä</p> <p>(Tavanomaisen elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa)</p> <p>Hyvinvointialue voi periä asiakkaalta vammaispalvelulain mukaisesta liikkumisen tuesta enintään julkisen liikenteen maksua vastaavan maksun tai muun siihen verrattavan kohtuullisen maksun silloin, kun liikkumisen tuki järjestetään kuljetuspalveluna. (asiakasmaksulaki 7 f §). Liikkumisen tukeen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta (asiakasmaksulaki 4 §).</p>	<p>(Jatkuu edelliseltä sivulta.)</p> <p>Laissa ei ole säädetty minimi- tai maksimimäärää matkoille</p> <p>(Voidaan myöntää esimerkiksi 8 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.)</p> <p>Hyvinvointialue voi periä sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen palveluista maksun asiakasmaksulain yleisten säännösten mukaan (esim. maksukykyyn perustuvat maksut: tulorajat; asiakasmaksulaki 1 ja 2 §:t).</p>